

УДК338.24:336

Sereda S. A.,

к.е.н., доц., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Vykluk M. I.,

к.е.н., доц., завідувач кафедри економіки та підприємництва, ПВНЗ “Європейський університет”, Львівська філія, м. Львів

Petlin I. V.,

к.е.н., доц., доцент кафедри економіки та підприємництва, ПВНЗ “Європейський університет”, Львівська філія, м. Львів

СТРУКТУРА ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ

***Анотація.** У статті аргументовано відмінність між поняттями “фінансовий потік” та “грошовий потік”. Досліджено структуру фінансових потоків та джерела їх формування на підприємствах оптової торгівлі. Наведено порівняльну характеристику поточних та стратегічних фінансових потоків підприємств оптової торгівлі. Доведено, що фінансовий потік має характеристики визначеності і вимірності – йому властиві кількісні, часові та якісні параметри. Окреслено, що напрям руху поточних фінансових потоків відображає можливості збільшувати чи зменшувати стратегічні фінансові потоки. Внаслідок руху фінансових потоків діяльність фірми орієнтується на покращення власних можливостей у майбутньому через зростання величини капіталу, надходження від капітальних вкладень, підвищення рівня фінансової стійкості та платоспроможності. Доведено, що на величину сукупного фінансового потоку мають вплив фактори зовнішнього середовища, які впливають на формування фінансових потоків; та внутрішній елемент, який представляє систему операційного, інвестиційного та фінансового циклів підприємства.*

Ключові слова: фінансовий потік, грошовий потік, структура фінансових потоків, джерела формування фінансових потоків, поточні фінансові потоки, стратегічні фінансові потоки.

Sereda S. A.,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship, Trade and Logistics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Vykluk M. I.,

Ph.D., Associate Professor, Head of the Department of Economics and Entrepreneurship, Private Higher Educational Establishment “European University”, Lviv Branch, Lviv

Petlin I. V.,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Private Higher Educational Establishment “European University”, Lviv Branch, Lviv

STRUCTURE OF FINANCIAL FLOWS OF THE WHOLESALE TRADE ENTERPRISE: GENERAL CHARACTERISTIC AND SOURCES OF FORMATION

Abstract. *The article substantiates the difference between the concepts of "financial flow" and "cash flow". The structure of financial flows and the sources of their formation at wholesale trade enterprises are investigated. The comparative characteristic of current and strategic financial flows of wholesale trade enterprises is given. It is proved that the financial flow has the characteristics of certainty and dimensionality – it possesses quantitative, temporal and qualitative parameters. It has been outlined that the direction of movement of current financial flows reflects the possibilities of increasing or decreasing strategic financial flows. Due to the movement of financial flows, the company's activities are focused on improving its own opportunities in the future due to the capital growth, return on capital investments, increased financial sustainability and solvency. It is proved that the volume of the aggregate financial flow is influenced by environmental factors which affect the formation of financial flows; and the internal element representing the system of operational, investment and financial cycles of the enterprise.*

Key words: financial flow, cash flow, structure of financial flows, sources of financial flows formation, current financial flows, strategic financial flows.

Постановка проблеми. Структура фінансових потоків підприємств оптової торгівлі в сучасних умовах є об'єктивною передумовою їх ефективного та стабільного функціонування. Враховуючи те, що фінансові потоки в оптовій торгівлі формуються як самостійні напрями фінансових ресурсів і є постійними та масштабними, то це вимагає їх чіткої структуризації з метою ефективного управління. Зазначене дозволяє визначити величину та вплив окремого фінансового потоку на відтворювальні процеси та фінансовий стан суб'єкта господарювання на певній стадії операційного циклу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років інтерес науковців до змісту, структури фінансових потоків та їх ефективного управління набуває неабиякого розвитку. Серед вітчизняних науковців варто відзначити праці: Азаренкової Г., Вахович І., Гришова І., Гудзь О., Єрмошкіна О., Майборода О., Ореховська О., Пritула Т., Петіна Л. В., Присяжнюк А. тощо. У зарубіжних працях розгляду зазначеної категорії присвячено праці таких науковців: Бетті А., Броді З., Мергтон Р., Сміт А., Макконел В., Вітман Х., Нейман Ф., Любимцев Ю., Плущевська Ю., Старікова Л. тощо.

Водночас, незважаючи на те, що його часто вживають у фінансовій практиці та теорії, існує небагато наукових праць, що стосуються досліджень структури саме фінансових потоків підприємств оптової торгівлі. Здебільшого наукові праці присвячені структурі грошових потоків та джерелам їх утворення. Однак, на нашу думку, фінансовий потік є ширшим поняттям, аніж грошовий потік, а його відмінність полягає в тому, що останній можна виразити лише в еквівалентній формі, тобто у грошовій чи товарній, тоді як фінансові потоки набувають ще й безеквівалентної форми, тобто форми дотації, субсидії, а також, під час взаємних розрахунків, форми векселів у бюджетній та

комерційній сферах. Тому, враховуючи багатогранність фінансових потоків, проблема їх структуризації залишається досі відкритою, що зумовлює актуальність наукового дослідження.

Постановка завдання. Основною метою дослідження є визначення структури фінансових потоків підприємств оптової торгівлі та джерел їх формування в сучасній економіці, а також окреслення факторів впливу на їх величину.

Вклад основного матеріалу дослідження. З точки зору оперативного дослідження структури фінансових потоків підприємств оптової торгівлі та об'єктивності оцінки джерел їх формування практичною для використання є інформація фінансової звітності "Звіт про рух грошових коштів". Такий звіт відображає джерела їхнього формування та напрямки використання. Він дозволяє визначити фінансові потреби й ефективні джерела їхнього покриття, оцінювати фінансову стійкість підприємства на основі його здатності генерувати грошові кошти за різних видів діяльності [1].

Отже, найбільш вагомим елементом фінансових потоків підприємства є грошові потоки. Грошові потоки підприємства є рухом (притоки і відтоки) грошових коштів на розрахунковому, валютному, інших рахунках і в касі підприємства у процесі його господарської діяльності, в сукупності складаючи його грошовий оборот. Розглядаючи сукупні фінансові ресурси, варто виділити грошові ресурси, фінансові ресурси у вигляді цінних паперів, таких як акції та облігації, боргові цінні папери, такі як векселі [2, с. 373].

Ось чому найчастіше у працях вітчизняних науковців використовується структура фінансових потоків, ідентична грошовим потокам, що відповідає стандартам національного бухгалтерського обліку. Ці потоки, згідно з прийнятими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку прийнято структурувати в межах видів діяльності підприємства [3]:

Таблиця 1

Структура фінансових потоків підприємств оптової торгівлі

Класифікаційна ознака	Види фінансових потоків
Згідно зі стандартами бухгалтерського обліку	- фінансові потоки від інвестиційної діяльності; - фінансові потоки від операційної діяльності; - фінансові потоки від фінансової діяльності
За терміном їх формування	- довготермінові фінансові потоки; - короткострокові фінансові потоки
За спрямованістю руху	- вхідні фінансові потоки; - транзитний фінансовий потік; - вихідні фінансові потоки; - поглинені фінансові потоки; - генеровані вихідні фінансові потоки
За оптимізацією фінансових потоків в галузі збуту, мотивації та оплати праці, податковому менеджменті, закупівлі та матеріально-технічному забезпеченні, управлінні активами, капіталом та зовнішньоекономічній діяльності	- вхідні фінансові потоки від збуту продукції, надання послуг та виконання робіт; - вихідні фінансові потоки, пов'язані з формуванням оборотних коштів, матеріальних запасів; - вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані зі сплатою податків, інших державних бюджетних та позабюджетних платежів, надходжень у межах державної підтримки підприємства; - вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з управлінням активами підприємства; - вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з управлінням капіталом; - вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю підприємства; - вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з мотивацією працівників
За сферою існування	- зовнішні фінансові потоки; - внутрішні фінансові потоки
За періодичністю	- одноразові фінансові потоки; - постійні з невизначеним періодом часу; - постійні з визначеним періодом часу
За формою фінансових ресурсів	- грошові фінансові потоки; - товарні фінансові потоки; - негрошові фінансові потоки
За масштабами обслуговування господарського процесу	- фінансовий потік по підприємству в цілому; - фінансовий потік за окремими структурними підрозділами; - фінансовий потік за окремими господарськими операціями
За методом обчислення обсягу фінансового потоку	- валовий фінансовий потік; - чистий фінансовий потік

Джерело: сформовано на основі проведених досліджень.

- інвестиційна діяльність – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів;

- операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю;

- фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Структуру фінансових потоків відображено у табл. 1.

Однак фінансові потоки, на відміну від грошових потоків, характеризуються динамічним та безперервним характером у просторі і часі, мають властивість змінювати форму і переходити з однієї системи в іншу. В межах сказаного очевидним стає, що не можна зводити фінансові потоки до їх відображення лише у національних стандартах бухгалтерського обліку, адже їх структура та джерела носять виключно поточний характер. Це особливо

справедливо для визначення структури фінансових потоків підприємств оптової торгівлі, оскільки “часто стирається межа між термінами та метою використання фінансових ресурсів: довготермінові ресурси використовуються для фінансування поточної ліквідності, а короткострокові – для довготермінового фінансування” [4, с. 53].

У короткостроковому періоді фінансова діяльність знижує дефіцитність грошового потоку, тобто недостатність припливу грошей, методами прискорення залучення коштів і уповільнення їх витрат. Прискорення припливу коштів у короткостроковому періоді досягається такими заходами: стимулювання ціновими знижками покупок за готівку без надання товарного кредиту (звичайно і оплатою в термін до 10 днів); використання в розрахунках часткової або повної передоплати за продукцію, що користується високим попитом на ринку; внесення змін у планування дебіторської заборгованості у бік створення термінів надання товарного кредиту покупцям; удосконалення процедури повернення боргів для прискорення інкасації простроченої дебіторської заборгованості; використання обліку векселів, факторингу, форфейтингу як ефективних форм рефінансування дебіторської заборгованості.

Уповільнення виплат коштів у короткостроковому періоді можна досягти наступними заходами: наближення терміну платежу до максимально можливого; збільшення термінів отриманого товарного кредиту; використання оперативного лізингу (оренди) замість придбання основних фондів; реструктуризація боргу шляхом перекладання короткострокових зобов'язань у довгострокові [5].

Забезпечення ефективного фінансового стану та стійкості підприємств у майбутньому визначається результативним використанням надходжень фінансових ресурсів на довгостроковій основі, внаслідок їх своєчасного і повного повернення кредиторам та інвесторам. За таких умов ефективність вхідних та вихідних фінансових потоків оцінюватиметься приростом власного капіталу та активів зокрема, постійним приростом грошових коштів та їх еквівалентів на рівні, який би забезпечував швидку ліквідність та платоспроможність підприємств, необхідним обсягом фінансових зовнішніх ресурсів для здійснення розширеного відтворення тощо.

Слушно з цього приводу зазначають фахівці, що “фінансовими потоками вважають надходження й виплати коштів, пов'язані зі змінами довгострокового капіталу, що включає надходження від емісії акцій чи отримання кредитів, виплати основної суми боргу (якщо ці виплати не розглядалися як пріоритетні), викуп компанією власних акцій або погашення інших довгострокових фінансових інструментів” [6, с. 222].

Тому доречним, на нашу думку, є запропоновані О. Єрмошкіною п'ять класів фінансових потоків за спрямованістю руху на: вхідні фінансові потоки, які спричиняють виникнення вихідних фінансових потоків в майбутньому; транзитний фінансовий потік; вихідні фінансові потоки, які обумовлюють виникнення у майбутньому вхідних фінансових потоків; поглинені фінансові потоки; генеровані вихідні фінансові потоки. При цьому, на думку автора,

вихідні фінансові потоки, що обумовлюють в подальшому виникнення вихідних фінансових потоків та вхідні фінансові потоки, що спричиняють в майбутньому виникнення вхідних фінансових потоків, можуть бути принципово поділені на два відповідних підпотоки: вхідні та вихідні (теперішні та майбутні). Так само поглинений потік може бути віднесений до вхідних потоків, а генерований – до вихідних. Транзитні фінансові потоки можуть бути виключені з розгляду, оскільки зазвичай вони відносяться до абсолютно ліквідних потоків, а підприємство є лише транзитером потоку, а не його розпорядником [7, с. 145-146].

Очевидним є те, що найчастіше у наукових дослідженнях (Майборода О., Єрмошкіна О.) спостерігається структуризація фінансових потоків підприємств на вхідні та вихідні. Варто відзначити, що ці потоки мають тісний взаємозв'язок: від величини вхідного фінансового потоку залежать виробничо-господарські можливості підприємства та відповідно величина вихідного потоку (можливості погашення кредитів, інвестицій та відсотків; виплата дивідендів, роялті, кредиторської заборгованості тощо); від величини вихідного фінансового потоку – можливості розширеного відтворення, оскільки відбувається перерозподіл прибутку поточної діяльності фірми; величина зовнішнього фінансування; фінансова стійкість, платоспроможність та кредитоспроможність тощо.

Поточний фінансовий потік передбачає рух коштів, які не враховуються при розрахунку прибутку (амортизація, капітальні витрати, податки, штрафи, боргові виплати і чиста сума боргу, позикові й авансові кошти), тому його регулювання зменшує вірогідні загрози та дозволяє створити певний запас коштів [8, с. 112], що постійно здійснюють кругообіг у процесі виробничо-господарської діяльності підприємств оптової торгівлі. Вкладання коштів у виробництво чи процес реалізації й отримання виручки від їх продажу характеризує кругообіг коштів підприємств. Забезпечення грошових надходжень, які потрібні для відшкодування витрат виробництва й обігу, своєчасне виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками та іншими суб'єктами господарювання, формування доходів і прибутку є найважливішою стороною діяльності підприємств [9, с. 505].

Стратегічний характер фінансових потоків акцентує увагу: по-перше, на цілеспрямованому русі фінансових ресурсів з урахуванням виробничого та фінансового циклів, що відповідає стратегічним завданням; по-друге, на консолідації джерел фінансових ресурсів, які, в свою чергу, визначають середньовиважену вартість сформованого обсягу капіталу з урахуванням співвідношення власних та залучених джерел; по-третє, на оптимальному їх розміщенні в активах підприємств за різною формою, рівнем ліквідності та ризику, що враховує фінансову стабільність та не ігнорує активи в нематеріальній формі, до яких належать також репутація, компетенції та здатності, що мають безпосередній вплив на ринкову вартість бізнесу; по-четверте, надає оцінки досягнення фінансових результатів, не відкидаючи очікуваних майбутніх доходів, тобто віддзеркалює весь стратегічний горизонт [10, с. 206].

Таким чином, фінансові потоки в стратегічній діяльності – це зміна фінансових ресурсів, спричинена їх цілеспрямованим рухом з урахуванням етапів стратегічного розвитку, яка покликана консолідувати фінансові ресурси як джерела формування та оптимізувати їх розміщення в активах підприємств з метою нарощення ринкової вартості в довгостроковому періоді [11, с. 206].

Особливе значення в структуризації фінансових потоків має тип організації бізнесу і рівень централізації функцій щодо управління фінансовими потоками. Для унітарних підприємств цей процес є набагато простішим, оскільки процес управління їх рухом та величиною перебуває у межах однієї структури (фірми).

Що стосується складних фірм (холдингів), то склад фінансових потоків, їх напрями та джерела формування багато в чому залежать від повноважень, які передаються до дочірніх компаній, та які залишаються виключно в материнській, та обумовлюється типом організації взаємовідносин між підрозділами компанії. До специфічних взаємопов'язаних фінансових потоків материнської та дочірніх компаній можна віднести [11, с. 55]:

- вхідні фінансові потоки: процентні виплати від дочірньої компанії за фінансовими ресурсами, переданими на боргових умовах; частина прибутку за участь у фінансуванні проекту; потоки надлишку фінансових ресурсів дочірньої компанії, які підлягають перерозподілу в материнській компанії; фінансові ресурси, що отримані на боргових умовах; пряме фінансування проектів; процентні виплати від материнської компанії за використання фінансових ресурсів, переданих для перерозподілу;

- вихідні фінансові потоки: потоки фінансових ресурсів, що передаються до дочірніх компаній на боргових умовах; прямі інвестиції; процентні виплати за використання фінансових ресурсів, переданих для перерозподілу; процентні виплати материнської компанії за фінансовими ресурсами, переданими на боргових умовах; частина прибутку за участь у фінансуванні проекту; потоки надлишку фінансових ресурсів, які підлягають перерозподілу.

Внаслідок високого рівня інтеграції управління складними підприємницькими структурами Балюк Т. виділяє в структурі фінансових потоків внутрішньо-фірмові потоки, які поділяє на першочергові та другорядні, параметри яких суттєво залежать від структури організаційно-економічної системи фірми та зовнішніх по відношенню до неї чинників. До першочергових відносяться дивідендні виплати, репатріація прибутків, а виплати за деякі нематеріальні активи (комісійні та роялті) – до другорядних [5, с. 54].

Варта уваги структуризація фінансових потоків, запропонована у праці Єрмошкіної О. В., яка зорієнтована на оптимізацію фінансових потоків у галузі збуту, мотивації та оплати праці, податковому менеджменті, закупівлі та матеріально-технічному забезпеченні, управлінні активами, капіталом та зовнішньоекономічною діяльністю [12, с. 37]:

- вхідні фінансові потоки від збуту продукції, надання послуг та виконання робіт (виручка від реалізації, інші доходи, дебіторська заборгованість,

- штрафи, пені за несвоєчасну оплату продукції споживачем, надходження за комерційним кредитом, кредитом);

- вихідні фінансові потоки, пов'язані з формуванням оборотних коштів, матеріальних запасів (товари та сировина, напівфабрикати тощо), витратами на виготовлення, зберігання, збут та післяпродажне обслуговування, зокрема втрати оборотних коштів, брак тощо;

- вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані зі сплатою податків, інших державних бюджетних та позабюджетних платежів, надходжень у межах державної підтримки підприємства (субсидії, субвенції), а також управління базою оподаткування з метою оптимізації вихідних фінансових потоків по податках;

- вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з управлінням активами підприємства (придбання та вибуття цінностей, короткострокові та довгострокові фінансові та капітальні вкладення, вкладення в дочірні компанії, участь у діяльності інших суб'єктів господарювання);

- вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з управлінням капіталом: дивідендна політика, залучення позикового капіталу з різних джерел, платежі, пов'язані з обслуговуванням власного та позикового капіталу, збільшення акціонерного капіталу тощо;

- вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю підприємства: платежі по експорту, імпорту, обслуговування валютних платежів, митні платежі, платежі, пов'язані з визначеними умовами постачання тощо;

- вхідні та вихідні фінансові потоки, пов'язані з мотивацією працівників різних підрозділів, відповідальних за обсяги, своєчасність проходження та обслуговування товарних та фінансових потоків підприємства.

Виходячи з нашого розуміння фінансових потоків як руху фінансових ресурсів, їх структура повинна включати вхідні та вихідні грошові потоки оперативного та стратегічного характеру, оскільки відображають всю сукупність економічних операцій, які здійснюють як в коротко-, так і довгостроковому періоді часу. Групування на поточні та стратегічні фінансові потоки дозволяє більш повно виявити їх спрямованість та ефективність.

З позиції поточних та стратегічних фінансових потоків підприємства варто акцентувати на тому, що вони мають як спільні, так і відмінні риси, чим і визначають особливості сукупного фінансового потоку (табл. 2).

Варто відзначити, що напрям руху поточних фінансових потоків відображає можливості збільшувати чи зменшувати стратегічні фінансові потоки за умови ефективного використання фінансових ресурсів підприємств оптової торгівлі. Внаслідок руху фінансових потоків діяльність фірми орієнтується на покращення власних властивостей у майбутньому через зростання величини капіталу, надходження від капітальних вкладень, підвищення рівня фінансової стійкості та платоспроможності, тоді як величина позитивного чистого грошового потоку лише забезпечує приріст фінансових ресурсів підприємства в поточному періоді.

Порівняльна характеристика поточних та стратегічних фінансових потоків підприємств оптової торгівлі

Ознаки	Поточні фінансові потоки	Стратегічні фінансові потоки
1. Поняття		
2. Спільні риси	<ul style="list-style-type: none"> – потоки виникають внаслідок здійснення будь-якої діяльності або реалізації будь-якого проекту; – сукупний потік визначається різницею між надходженнями і видатками фінансових ресурсів; – формування відбувається безперервно; – наявність чистого грошового потоку свідчить про ефективність управління; – рух потоків пов'язаний із групою ризиків; – надходження і виплати грошових коштів характеризуються за певний період (наприклад, отримання прибутку та виплата податку за певний період часу). 	
3. Відмінні риси	<ul style="list-style-type: none"> – наявність заборгованості та припинення виплат найчастіше говорить про відсутність грошових потоків; – наявність фінансових зобов'язань (наприклад, виплати внесків на соціальне страхування) не може говорити про припинення фінансових потоків; – зобов'язання, що виникли, не завжди супроводжуються фінансовими потоками, тут може мати місце (наприклад, гарантійні зобов'язання), отримання матеріальної вигоди; – грошові потоки сприяють формуванню резервів підприємства, а фінансові потоки несуть розподільну, перерозподільні і контрольну функції грошових коштів сформованих фондів; – функціонування стратегічних фінансових потоків супроводжується виникненням фінансових зобов'язань (наприклад, за коротко- або довгостроковим кредитами, цільове фінансування, отримання державної допомоги) і фінансових відрахувань з виплати та отримання грошових коштів, а також формування на основі вільних грошових коштів фондів різного роду; переміщення грошових ресурсів з однієї структури в іншу (наприклад, підприємством та банківською системою) або між різними ланками однієї і тієї ж структури (наприклад, між структурними підрозділами). 	

Джерело: сформовано на основі проведених досліджень.

Важливу характеристику поточного фінансового потоку – сальдовий залишок, оцінюють поряд із визначенням абсолютних величин залишків і оборотів на рахунках. Він відображає векторну оцінку фінансового потоку: перевагу вхідного або вихідного фінансового потоку. Негативна величина сальдо фінансового потоку (оборотів по рахунках) характеризує перевагу потоку в нефінансовий сектор економіки, а позитивна – з сектору економіки [13, с. 192].

Одним із головних напрямів у дослідженні поточних процесів при переміщенні та перерозподілі фінансових ресурсів і капіталу постає визначення системи найбільш суттєвих та взаємозалежних компонентів різноманітних фінансових потоків будь-якого суб'єкта господарювання, які підлеглі між собою та спричиняють значний вплив на різні елементи загального фінансового потоку цього

економічного агента [14, с. 9]. Адже у разі збільшення основного капіталу та матеріальних оборотних коштів відбувається вплив фінансових ресурсів, тобто генерується вихідний фінансовий потік, який поглинається іншим суб'єктом, а у разі від'ємного сальдо – генерується вхідний фінансовий потік, який є від'ємним для контрагента [12, с. 37].

Отже, властивостями такої структури на кінець звітного періоду є грошова форма та короткостроковий період функціонування (в основному поточний рік). При цьому, як зазначають експерти, фінансові потоки виникають на мікрорівні, однак в процесі свого руху перетікають на макрорівень, де переважно відбувається процес їх перерозподілу [15]. В результаті формуються фінансові потоки, такі як витрати, пов'язані з обслуговуванням кредитів, процентів по них, виплат доходів інвесторам, отриманням дивідендів та інших платежів (роялті, паушальні платежі), відтерміновані податкові та фінансові

зобов'язання, прострочені зобов'язання тощо. Дуже часто період, протягом якого це відбувається, може сягати більше року і таким чином формуються довгострокові фінансові потоки, обсяги яких, на жаль, на основі фінансової звітності визначити практично неможливо. Звідси випливає, що грошові потоки як складові фінансових потоків є визначальними, а фінансові - залишаються поза увагою. Відповідно, це нівелює можливість оцінки та ефективного управління останніми в межах діючої системи фінансової звітності.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Зі сказаного випливає, що фінансовий потік як об'єкт оперативного обліку має характеристики визначеності та вимірності. Отже, йому властиві кількісні, часові і якісні параметри. До кількісних параметрів фінансового потоку підприємства слід віднести потенціал фінансового потоку, що являє собою величину фінансового потоку у грошовому еквіваленті, та інтенсивність фінансового потоку як швидкість руху фінансових ресурсів; до часових – термін надходження і витрати фінансових ресурсів. Кількісні та часові параметри фінансового потоку належать до його внутрішніх параметрів і характеризують фінансовий потік безпосередньо. Якісні параметри фінансового потоку, на відміну від попередніх двох, мають більш складну структуру. Їх можна розділити на зовнішні та внутрішні. До внутрішніх належать форми розрахунків, види валюти. До зовнішніх, які характеризують не сам фінансовий потік, а вихідний і кінцевий пункт його руху, відносять: джерело фінансового потоку; напрями руху фінансових потоків; галузь господарської діяльності підприємства, яку обслуговує фінансовий потік [16, с. 9].

Проте, враховуючи безперервність у часі та просторі, сукупний фінансовий потік можна оцінювати лише у чітко визначеному інтервалі. При цьому він не зникає, а набирає іншої форми, або переходить із однієї системи в іншу, змінює свій напрям, дисконтуються, може нарощуватись або знецінюватись залежно від умов його функціонування. Тому сукупний фінансовий потік може мати різну форму на різних етапах відтворювального процесу. В структурі середовища виділяють два елементи [17, с. 118]: зовнішній елемент, який є сукупністю факторів зовнішнього середовища, що впливають на формування фінансових потоків; внутрішній елемент, який представляє систему операційного, інвестиційного та фінансового циклів підприємства. Особливості формування фінансових потоків у вищезазначеній системі обумовлюють інтерес до подальших наукових досліджень та розвитку представленої проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тридід О. М. Фінансова архітектура як узагальнювальна характеристика організації взаємодії фінансових потоків / О. М. Тридід, Г. М. Азаренкова // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2009. - №1 (4). – С. 7-12.

2. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Білик М. Д., Павловська О. В., Питуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. – [2-ге вид., без змін.]. – К. : КНЕУ, 2007. – 592 с.

3. Крикавський Є. В. Логістичне управління : підручник / Є. В. Крикавський. – Львів : Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2005. – 684 с.

4. Фінансовий менеджмент : підручник / [під заг. ред. А. М. Поддєрьогіна]. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.

5. Бабенко А. В. Система управління фінансовими потоками промислового підприємства : автореф. дис. канд. екон. наук / Бабенко А. В.; Національна академія наук України. Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2006. – 20 с.

6. Яструбецька Л. С. Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками промислових підприємств України : автореф. дис. канд. екон. наук / Яструбецька Л. С.; Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів, 2006. – 18 с.

7. Фінансовий менеджмент / [Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д., Калач Н. Ю. та ін.]. – К. : КНЕУ, 2005. – 294 с.

8. Бандурин А. В. Проблемы оперативного управления активами корпораций : монография / Бандурин А. В., Басалай С. И., Ли И. А.; [под ред. д. э. н. В. В. Бандурина]. – М. : “ТДДС Столица-8”, 1999. – 164 с.

9. Плущевська Ю. Исследование финансовых потоков в российской экономике / Плущевська Ю., Старикова Л. // Вопросы экономики. – 1997. – № 12. – С. 119-122.

10. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємств : монографія / О. Г. Мендрул. – К. : КНЕУ, 2002. – 272 с.

11. Конюховський П. В. Микроэкономическое моделирование банковской деятельности / Конюховський П. В. – СПб. : Питер, 2001. – 147 с.

12. Гудзь О. Є. Проблеми управління фінансовими потоками в сільськогосподарських підприємствах / О. Є. Гудзь // Экономика и управление. – 2007. – №2. – С. 107-113.

13. Алексеева Л. Характер движения финансовых потоков в логистической системе / Л. Алексеева // Прикладная логистика. – 2007. – № 9. – С. 20-22.

14. Славнецкова Л. В. Логистизация финансовых потоков машиностроительных предприятий / Л. В. Славнецкова // Прикладная логистика. – 2008. – № 2. – С. 34-36.

15. Савіна Н. Б. Матеріальні та нематеріальні потоки у процесі інвестування логістичних структур / Н. Б. Савіна // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. Збірник наукових праць. Випуск XVI, № 1. – Київ, СЕУ / Рівне, НУВГП, 2010. – 573 с. – С. 225-234.

16. Вовк І. С. Фінансові потоки місцевих бюджетів та особливості їх формування / І. С. Вовк // Облік і фінанси АПК. – 2011. - №1. – С. 155-159.

17. Агасандян Г. А. Финансовые потоки в динамической модели макроэкономики / Агасандян Г. А. – М. : ВЦ РАН, 1998. – 24 с.

REFERENCES

1. Trydid, O. M. and Azarenkova, H. M. (2009), Finansova arkhitektonika iak uzahal'niuval'na kharakterystyka orhanizatsii vzaiemodii finansovykh potokiv, Visnyk universytetu Bankivs'koi spravy Natsional'noho banku Ukrainy, №1 (4), s. 7-12.
2. Bilyk, M. D. Pavlovs'ka, O. V. Prytuliak, N. M. and Nevmerzhyts'ka, N. Yu. (2007), Finansovij analiz, 2 nd ed, KNEU, K., 592 s.
3. Krykavs'kyj, Ye. V. (2005), Lohystychno upravlinnia, Vyd-vo Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politehnika", L'viv, 684 s.
4. Finansovij menedzhment, pid zah. red. A. M. Poddier'ohina (2005), KNEU, K., 535 s.
5. Babenko, A. V. (2006), Systema upravlinnia finansovymy potokamy promyslovoho pidpriemstva: avtoref. dys. kan.ekon. nauk, Natsional'na akademiia nauk Ukrainy. Instytut ekonomiky promyslovosti, Donets'k, 20 s.
6. Yastrubets'ka, L. S. (2006), Orhanizatsijno-ekonomichnyj mekhanizm upravlinnia hroshovymy potokamy promyslovykh pidpriemstv Ukrainy: avtoref. dys. kan. ekon. nauk, L'vivs'kyj natsional'nyj universytet Ivana Franka, L'viv, 18 s.
7. Finansovij menedzhment, Poddier'ohin A. M., Buriak L. D., Kalach N. Yu. ta in. (2005), KNEU, K., 294 s.
8. Banduryn, A. V. Basalaj, S. Y. and Ly, Y. A. (1999), Problemy operatyvnoho upravleniia aktyvamy korporatsij, pod red. d. e. n. V. V. Banduryna, "TDDS Stolytsa-8", M., 164 s.
9. Pluschevs'ka Yu. and Starykova L. (1997), Yssledovanye fynansovykh potokov v rossyjskoj ekonomyke, Voprosy ekonomyky, № 12, s. 119-122.
10. Mendrul, O. H. (2002), Upravlinnia vartistiuv pidpriemstv, KNEU, K., 272 s.
11. Koniukhovs'kyj, P. V. (2001), Mykroekonomycheskoe modelyrovanye bankovskoj deiatel'nosti, Pyter, SPb., 147 s.
12. Gudz', O. Ye. (2007), Problemy upravlinnia finansovymy potokamy v sil'skohospodars'kykh pidpriemstvakh, Ekonomyka y upravlenye, № 2, s. 107-113.
13. Alekseeva L. (2007), Kharakter dvyzheniia fynansovykh potokov v lohystycheskojs ysteme, Prykladnaia lohystyka, № 9, s. 20-22.
14. Slavnetskova, L. V. (2008), Lohystyzatsiia fynansovykh potokov mashynostroytel'nykh predpriiatyj, Prykladnaia lohystyka, № 2, s. 34-36.
15. Savina, N. B. (2010), Material'ni ta nematerial'ni potoky u protsesi investuvanniia lohystychnykh struktur, Problemy ratsional'noho vykorystanniia sotsial'no-ekonomichnoho ta pryrodno-resursnoho potentsialu rehionu: finansova polityka ta investytsii. Zbirnyk naukovykh prats', vypusk XVI, № 1, Kyiv, SEU / Rivne, NUVHP, 573 s. - S. 225-234.
16. Vovk, I. S. (2011), Finansovi potoky mistsevykh biudzhetyv ta osoblyvosti ikh formuvanniia, Oblik i finansy APK, №1, s. 155-159.
17. Ahasandian, H. A. (1998), Fynansovyte potoky v dynamycheskoj modely makroekonomyky, VTs RAN, M., 24 s.